

objectives

अ.क्र.	अभ्यासक्रम	विषय	अभ्यासक्रम बदलता उद्देशा	अभ्यासक्रम	अभ्यासक्रम बदलता उद्देशा
१	प्र.व.कला मराठी (अनिवार्य)	मराठी	① कथा वाङ्.मयाचा अभ्यास करणे. ② विद्यार्थ्यांची वाङ्.मयाभिरुची वाढविणे. ③ सामाजिक इण्डिकोन बदलण्यास प्रेरणा, प्रोत्साहन देणे. ④ साहित्यातून सामोल्या वास्तवाची चिकित्सा करणे व अपेक्षित ज्ञानमूले रुजविणे.	सत्र पहिले - व्याख्येने ४० - श्रेयांकने ०२ गुण - ५० घटक - १ - कथाबंध संकलन व संपादन डॉ. राजेंद्र डोंगरदिवे, डॉ. मुरीकान्त अजगाकर, डॉ. बहू वाद्य, डॉ. विनोद कुमरे	① कथा वाङ्.मयाचा चिकित्सक अभ्यास करता येईल. ② साहित्याची भाव व निर्मितीस प्रेरणा मिळेल. ③ सर्जनशील लेखन करता येईल.
			⑤ व्यावहारिक लेखन, वाचन करणे. ⑥ मराठी व्याकरणाचा भाषा व्यवहारात उपयोग करणे. ⑦ शास्त्रशुद्ध मराठी लेखनास प्रेरणा देणे. ⑧ दैनंदिन व्यवहारात मराठी भाषेचा वापर वाढविणे. ⑨ प्रशासकिय मराठी लेखनास प्रेरणा देणे.	घटक - २ - व्यावहारिक मराठी - २० तासिका श्रेयांकन - ०३, गुण - ५० घटक विषय - ① मराठी लेखनाचे नियम व विरामचिह्ने ② वृत्तलेखन ③ वृत्तांतलेखन ④ अर्जलेखन ⑤ भाषांतर	① दैनंदिन मराठी लेखन व वाचनात बदल घडून येईल. ② प्रशासकिय कार्यालयामध्ये शास्त्रशुद्ध मराठीचा वापर करता येईल.
			⑩ प्रशासकिय मराठी लेखनास प्रेरणा देणे.	सत्र दुसरे - व्याख्येने ४० - श्रेयांकन ०२ गुण - ५०	
२	प्र.व.कला मराठी (अनिवार्य)	मराठी	① कविता वाङ्.मय प्रकाशाची चिकित्सक अभ्यास करणे. ② विद्यार्थ्यांच्या प्रतिभा शक्तीस चालना देणे. ③ कविता वाचन व लेखनाची भाव निर्मिती करणे.	घटक - १ - काव्यबंध सत्र दुसरे - व्याख्येने ४० - श्रेयांकन ०२ गुण - ५०	① कविता वाङ्.मय प्रकाशाची व (वाच्य) विविध घटकांची ओळख होईल. ② आपले विचार योग्य पद्धतीने मांडता येतील.

अवधारणा	विषय	objectives	अवधारणा	Outcome
दिव-कला	प्रशस्ती		सत्र तीन -	
मराठी साहित्य	क्र. २		एकूण व्याख्यान -	
५		७ कादंबरी वाङ्मय प्रकाराचा चिकित्सक अभ्यास करणे.	४५ तासिका, श्रेयांकन-१	७ कादंबरी वाङ्मय -चा अभ्यास करणे
		८ कादंबरी वाङ्मयाचा मागवा घेणे.	कादंबरी: एक साहित्यप्रकार: परिचय,	येईल.
		९ कादंबरी वाङ्मयातील सामाजिक, सांस्कृतिक, वाङ्मयीन मूल्ये नपामणे.	घटक-२: थॅक यू भिग्लाड	९ सामाजिक मूल्यांची जाणपत्ता करता येईल.
		१० कादंबरीतून आलेल्या वास्तवाची चिकित्सा करणे व विविध ज्ञानमूल्ये रुजविणे.	कादंबरी- आनंद बर्वे ४५ तासिका श्रेयांकन-१	१० स्वता: च्या भाषेत विचार मांडण्याची शक्ती वाढेल.
				११ सर्जनशील लेखन करता येईल.
			घटक-३ - दिव. गेल्ले दिवस कादंबरी- रंगनाथ पंगरे ४५ तासिका, श्रेयांकन-१	१२ विविध सामाजिक बदलांचा मागवा घेता येईल.
			सत्र-चार	
			एकूण व्याख्यान-४	
			श्रेयांकन-३	
		१३ आत्मकथन वाङ्मय प्रकाराचा चिकित्सक अभ्यास करणे.	घटक-१ - आत्मकथन या साहित्यप्रकारची ठळक वैशिष्ट्ये	१३ आत्मकथन वाङ्मय प्रकाराचा अभ्यास करता येतो.
		१४ विद्यार्थ्यांची साक्षरता, वाचन चिंतन क्षमता वाढविणे.	४५ तासिका; श्रेयांकन-१	१४ भाषाशैलीचा अभ्यास करता येईल.
		१५ वाङ्मयीन व जीवनमूल्ये शोधणे.	घटक-२ - मग मे हे किवाल - विश्वास गंगरे पाटील	१५ साहित्य निर्मितीस प्रेरणा मिळेल.
		१६ सर्जनशील लेखनास प्रेरणा देणे.		

अ.क्र.	विषय	विषय	Objectives	अभ्यास	Outcome
				तादिका- १५, श्रेयांकन-१	
				<u>घटक-३</u> 'जसं धडेलें तसं' - आत्मकथा गिताम भाणगावे तादिका-१५; श्रेयांकन-१	
६४	द्वि. व. कला मूलां सोलिय	प्रणयनिका क्र. ३		<u>सत्र तीन-</u> एकूण व्याख्यान-४५, श्रेयांकन-३	
			७ भाषिक सर्जनशीलता वाढविणे:	<u>घटक-१</u> अ) मानवी भाषेचे स्वरूप =	७ भाषेचा सर्जनशील
			८ भाषेचे स्वरूप व कार्य समजणे:	एकूण व्याख्यान-१५; श्रेयांकन-१ अ) भाषेची विविध कार्ये	वापर करताना येईल
			९ भाषा-समाज आणि संस्कृती यांचे अनुबंध शोधणे:	<u>घटक-२</u> अ) भाषा-समाज आणि संस्कृती	९ प्रादेशिक बोलींचा अभ्यास
			१० मराठीतील विविध बोलीभाषांचा अभ्यास करणे:	एकूण व्याख्यान-१५, श्रेयांकन-१ अ) भाषेचा विकास आणि हास - संकल्पना, विचार	१० शब्द संग्रह वाढवून ज्ञान झालेला वाढिस लागेल.
				एकूण व्याख्यान-१५, श्रेयांकन-१ <u>घटक-३</u> अ) भाषा-प्रमाण भाषा आणि बोली: संकल्पना, विचार	
				एकूण व्याख्यान-१५, श्रेयांकन-१ अ) बोलीच्या अभ्यासाची गरज व महत्त्व	
				<u>सत्र-४</u> - एकूण व्याख्यान ४५, श्रेयांकन-३	
				<u>घटक-१</u> - व्याख्यान-१५, श्रेयांकन-१	
				अ) मराठीच्या बोलींचा अभ्यास आगरी बोली-	
				अ) आगरी बोलीची वैशिष्ट्ये - व्युत्पत्ती आणि विकास, व्याकरणिक वैशिष्ट्ये, व्यापकता, स्थान, वापर, शब्दसंग्रह इ.	

नं. क्र.	अभ्यासक्रमा	विषय	Objectives	अभ्यासक्रमा	out come
४	द्वि. व. कला मराठी साहित्य	प्रत्युपनिष्ठा क्र. ३	१) मराठीतील बोलणीभाषांचा अभ्यास करणे. २) आगरी बोलणीभाषेचा विकिसक अभ्यास करणे. ३) बोलणीभाषेचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये शोधणे. ४) बोलणीभाषेच्या व्याकरणाचा अभ्यास करणे.	अ) आगरी लोकसंस्कृती, आगरी बोलणीचे प्रभाव क्षेत्र, आगरी साहित्याचा इतिहास धटक-३ आगरी बोलणीतील गिवडक कवितांचा अभ्यास धटक-२ आगरी बोलणीतील गिवडक कथांचा अभ्यास	१) प्रादेशिक, बोली, मधील, कोळपाणा, शोधना येईल. २) बोली, मधील, साम्यमेद स्पष्ट करणे येईल. ३) बोलीच्या व्याकरणाचा अभ्यास करणे येईल.
५	तृ. व. कला मराठी साहित्य	प्रत्युपनिष्ठा क्र. ४	१) मराठी वाङ्मयाचा इतिहास अभ्यास करणे. २) तत्कालीन कालखंडातील वाङ्मयप्रकार शोधणे. ३) विविध लेखकांच्या अभ्यास करणे. ४) विविध संप्रदायांच्या व पेशांच्या साहित्याचा अभ्यास करणे. ५) वाङ्मय इतिहासातील प्रेरणा व प्रवृत्ती शोधणे.	सत्र-५ वे (अंशक-४) व्याख्याने-६० अभ्यासपत्रिका क्र. ४ : मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास धटक-१ मराठी साहित्याची सुरुवात व महानुभाव वाङ्मय धटक-१ मराठी साहित्याची सुरुवात व महानुभाव संप्रदायाची ठळक वैशिष्ट्ये धटक-२ - वाक्करी पंथीयांचे वाङ्मय - अ) यादवकालीन महाराष्ट्रात वाक्करी पंथाची प्रस्थापना ब) बानदेव-नामदेव व त्यांच्या प्रभावकीतील इतरांचे वाङ्मय धटक-३ - वाक्करी पंथीयांचे वाङ्मय - अ) बहामणी रत्नवट, एकनाथकाशी, महाराष्ट्र, लमोयुग, एकनाथ, रूपायपंचक यांचे वाङ्मय	१) मराठी वाङ्मयाचा इतिहासाचा चिकित्सक शोध घेता येईल. २) प्राचीन कथा, वाङ्मयप्रकारांचा अभ्यास करता येईल. ३) वाङ्मय इतिहासाची जाण निर्माण होईल.

अ.क्र.	अभ्यासक्र.	विषय	Objectives	अभ्यासक्र.	Outcome
५	तृ.व.कला प्रणालिका मर्यादीत ४	१) शिवकाळातील साहित्याचा अभ्यास करणे. २) शिवकाळातील वाङ्मय-प्रकारांची प्रेरणा-प्रकृतीबोधणे.	१) शिवकाळातील साहित्याचा अभ्यास करणे. २) शिवकाळातील वाङ्मय-प्रकारांची प्रेरणा-प्रकृतीबोधणे.	अ) शिवकाळातील महाराष्ट्र-स्वराज्य प्रेरणा, पुकाराम, पुकारामांचे शिव्य व त्यांचे वाङ्मय घटक-४ पंडिती काव्य - अ) पंडिती काव्याची स्वरूपवैशिष्ट्ये पंडिती काव्याचे गुणदोष-पंथी ब) पंडित कवी - मुक्तेश्वर, मोरोपंत, रघुनाथ पंडित, सामाजिक निरंजन माधव, वामनपंडित, नागेश, विठ्ठल	१) शिवकाळातील वाङ्मयाचा लेखक व साहित्याचा अभ्यास करणे येईल. २) पंडिती काव्याचे वेगळेपण ओघता येईल. ३) पंडिती काव्यातील लेखकांचा अभ्यास करता येईल.
६	तृ.व.कला प्रणालिका मर्यादीत ४	१) शाहिरी वाङ्मयाचा सर्वस्व अभ्यास करणे. २) शाहिरी वाङ्मयातील विविध प्रकारांचा अभ्यास करणे. ३) शाहिरी वाङ्मयाची गुण-वैशिष्ट्ये ओघणे.	१) शाहिरी वाङ्मयाचा सर्वस्व अभ्यास करणे. २) शाहिरी वाङ्मयातील विविध प्रकारांचा अभ्यास करणे. ३) शाहिरी वाङ्मयाची गुण-वैशिष्ट्ये ओघणे.	सत्र-६ व श्रेयंकने-४ व्याख्ये-६० अभ्यासपत्रिका क्र.४ घटक-९- शाहिरी वाङ्मय अ) लावणी, पोवाडे या काव्य प्रकारांची स्वरूप वैशिष्ट्ये ब) काही लावणीकार - होनली बाळा, रामजोशी, प्रभाकर, अनंत फंदी, परबराय, या शाहिरी व त्यांच्या साहित्याचा परिचय	१) शाहिरी वाङ्मयाचा अभ्यास करणे येईल. २) शाहिरी वाङ्मयाची चिकित्सा करता येईल.
		१) इतर पंथीयांनी मराठी मध्ये केलेले लेखन ओघणे २) इतर पंथीयांनी केलेल्या लेखनातील वेगळेपण आणि वैशिष्ट्य ओघणे.	१) इतर पंथीयांनी मराठी मध्ये केलेले लेखन ओघणे २) इतर पंथीयांनी केलेल्या लेखनातील वेगळेपण आणि वैशिष्ट्य ओघणे.	घटक-२ महानुभाव व वरकरी यांखेरीज इतर पंथीयांचे वाङ्मय अ) नाथ,स्त या पंथातील वाङ्मयाचे स्वरूप ब) समर्थ, लिंगायत या पंथातील वाङ्मयाचे स्वरूप	१) गूढ, दंत, लग्न, लिंगायत संप्रदायांचा अभ्यास करता येईल व त्या साहित्याची चिकित्सा करता येईल.

अ.क्र.	अभ्यासक्रम	विषय	objectives	अभ्यासक्रम	outcome
६६	तृ.व. कला प्रत्युपक्रमा मराठी साहित्य क्र. ४	१) ख्रिस्ती, इस्लाम, बौद्ध, जैन, बुद्धाभिर्यांच्या साहित्याचा चिकित्सक अभ्यास करणे	धटक-३ हिंदू धर्माखेरीज इतर धर्मियांनी केलेली वाङ्मयनिर्मिती (अ) ख्रिस्ती धर्मियांनी केलेली वाङ्मयनिर्मिती (ब) इस्लामी धर्मियांनी केलेली वाङ्मयनिर्मिती	ख्रिस्ती, इस्लाम, बौद्ध, जैन इ. धर्मियांच्या चिकित्सक अभ्यास करणे येईल.	
		१) बखर वाङ्मयाचा चिकित्सक अभ्यास करणे. २) बखरीचे प्रकार-स्वरूप व वैशिष्ट्ये शोधणे	धटक-४- बखर वाङ्मयाची स्वरूप वैशिष्ट्ये- (अ) बखरी- शिवपूर्वकालीन, शिवकालीन (ब) बखरी- पेशवेकालीन	१) बखर वाङ्मयाचा आढावा घेता येईल.	
६७	तृ.व. कला प्रत्युपक्रमा मराठी साहित्य क्र. ५	१) भारतीय व पाश्चात्य साहित्यशास्त्राचा अभ्यास करणे. २) साहित्यशास्त्रांमधील विविध प्रेरणा व प्रवृत्ती शोधणे. ३) साहित्याच्या भाषेचा अभ्यास करणे.	अभ्यासपत्रिका क्र. ५ भारतीय व पाश्चात्य साहित्यशास्त्र भारतीय साहित्यशास्त्र सत्र-५ वे (प्रेषांको-४) व्याख्येने करणे येईल. धटक-१ भारतीय साहित्यशास्त्रासंदर्भात संकल्पना व सिद्धांत धटक-२ भारतीय साहित्यशास्त्राः साहित्याचा आस्वाद धटक-३ भारतीय साहित्यशास्त्राः साहित्य भाषेचे स्वरूप व कार्य धटक-४ भारतीय साहित्यशास्त्राः निर्मिती प्रक्रिया व प्रयोजन विचार	१) साहित्यशास्त्राचा सविस्तृत अभ्यास करणे येईल. २) साहित्यामिती मणीत पक्षभूमी शोधता येईल. ३) साहित्यामिती पक्षक व प्रेरक वागाव (०) त्यात होईल	

क्र.सं.	अभ्यासक्रम	विषय	objectives	अभ्यासक्रम	Outcome
10	तृ.प.कला प्रमाणपत्रिका मराठी साहित्य क्र. ५			अभ्यासपत्रिका क्र. ५ सत्र-६ वे (अध्याय-४) व्याख्यान-६० धटक-१- पाश्चात्य साहित्य विचार: साहित्याचे स्वरूप धटक-२- पाश्चात्य साहित्य विचार: साहित्याची भाषा धटक-३- पाश्चात्य साहित्य विचार- साहित्याची निर्मिती प्रक्रिया व प्रयोजन विचार धटक-४- पाश्चात्य साहित्य विचार: साहित्याचा आस्वाद	
11	तृ.प.कला प्रमाणपत्रिका मराठी साहित्य क्र. ६			अभ्यासपत्रिका क्र. ६ तालिका-४५ अध्याय-३ सत्र-५ वे - साहित्य आणि समाज धटक-१ - साहित्य - समाज संबंधांचे संबंध धटक-२ - स्त्रीवादी जाणिवेचे साहित्य (अ) स्त्रीवादी साहित्याची संकल्पना व मराठीतील परंपरा (ब) 'मिन्न' - कविता महाजन धटक-३- महानगरी जाणिवेचे साहित्य (अ) महानगरी जाणिवेचे साहित्य संकल्पना व मराठीतील परंपरा (ब) दृश्य नसलेल्या दृष्ट्यात- दिनकर मंगवट	

क्र.	अध्यापक	विभाग	objectives	अभ्यासक्रम	परीक्षा	अंक
90	तृ. व. कला प्रकाशिका मराठी साहित्य क्र. ८		१) मराठी व्याकरणाचा अभ्यास करणे २) मराठी व्याकरणातील शब्द, विकरण, कपन, विभक्ती, प्रयोग यांचा सविस्तर परिचय करणे द्या	भाषा - ६ वे अभ्यासक्रम - ४ व्यासना - ६०. मराठी व्याकरण घटक - १ शब्दांचे वर्गीकरण - पारंपरिक व आधुनिक घटक - २ - विकरण - शिंङा, कपन, विभक्ती, आख्यात घटक - ३ - शब्दसिद्धी घटक - ४ - प्रयोग विचार	मराठी व्याकरण अभ्यास काल १०	90
90	तृ. व. कला प्रकाशिका मराठी साहित्य क्र. ८		१) आधुनिक मराठी साहित्याची संकल्पना स्पष्ट करणे २) आधुनिक, आधुनिकता व आधुनिकतावाद साम्य-भेद ३) आधुनिकतावादी साहित्याचा अभ्यास करणे ४) आधुनिक साहित्यातील वाङ्मयीन मूल्ये व जीवनामूल्ये ओळखणे ५) आधुनिक मराठी कथेचा अभ्यास करणे ६) आधुनिक मराठी कथा संग्रहातील वेगळेपण शोधणे	अभ्यासपत्रिका क्र. ८ - सप्तपदे आधुनिक मराठी साहित्य तासिका. ६०, अंशकां - ४ घटक - १ - आधुनिक, आधुनिकता, आधुनिकतावाद : संकल्पना विचार घटक - २ अ) आधुनिक मराठी कथा - ऐतिहासिक आढावा आ) आधुनिक मराठी कादंबरी - ऐतिहासिक आढावा घटक - ३ आधुनिक मराठी कथा कादंबरी - जी. के. रेनापुरे घटक - ४ - आधुनिक मराठी कादंबरी ७) भर चौकातील अरुणरुदन - रंगनाथ पगारे	आधुनिक अभ्यास काल १० १) आधुनिक साहित्यातील वेगळेपण न्याय २) आधुनिक कादंबरी ३) आधुनिक कथा ४) भर चौकातील अरुणरुदन ५) रंगनाथ पगारे	90

क्र.	अध्यासक्रम	विषय	Objectives	अध्यासक्रम	Outcome
90	नृत्य-कला प्रकाशिका मराठी साहित्य क्र. ८			अध्यासपत्रिका क्र. ८ सत्र-६ वे तासिका ६०, श्रेयांकन ४	
		१) आधुनिक मराठी कविताचा अभ्यास करणे.	धटक-१ - आधुनिक मराठी कविता - ऐतिहासिक आढावा	१) आधुनिक मराठी कविताचा विकास शोधणे येईल.	
		२) आधुनिक मराठी कविता ऐतिहासिक आढावा घेऊन वेगळेपणा शोधणे.	धटक-२ - आधुनिक मराठी कविता - 'साकल्यस्य' प्रदेवान	२) कवितामधील प्रेरणा-प्रवृत्ती शोधणे येतील.	
		३) आधुनिक मराठी कवितामधील प्रेरणा-प्रवृत्ती शोध घेणे.	धटक ३ - आधुनिक मराठी नाटक - ऐतिहासिक आढावा	३) 'किरवंत' नाटकचे वेगळेपण शोधणे येईल.	
		४) आधुनिक नाटकमधील संकल्पना व स्वरूप समजून घेणे	धटक ४ - आधुनिक मराठी नाटक १) 'किरवंत' २) 'किरवंत' - प्रेमनंद गजवी		
91	नृत्य-कला प्रकाशिका मराठी साहित्य क्र. ९			अध्यासपत्रिका क्र. ९ नवा अध्यासक्रम - व्यवसाय-भिमुख मराठी सत्र ५ वे श्रेयांकन-३, व्याख्ये-४५	
		१) भाषांतर प्रक्रियेचा अभ्यास करणे.	धटक-१ - भाषांतर सैद्धान्तिक विचार	१) विविध भाषांतरातील विषय मराठीमध्ये भाषांतराची महत्वाचेपणा शोधणे येतील.	
		२) भाषांतराचे प्रकार अभ्यासणे	धटक-२ भाषांतर - प्रत्यक्ष भाषांतर अभ्यास	२) भाषांतराचे प्रकार अभ्यास करणे येतील.	
		३) विविध भाषांतरातील मजकूर मराठीमध्ये भाषांतरातून करणे.	धटक-३ उताऱ्याचे आकलन	३) विविध भाषांतरातील मजकूर मराठीमध्ये भाषांतरातून करणे येतील.	
		४) उताऱ्याचे आकलन करून समजून घेणे	धटक-४ - प्रकल्प अहवाल	४) उताऱ्याचे आकलन करणे येतील.	
		५) विविध भाषांतरातील भाषांतराचे मराठीमध्ये भाषांतरातून करणे		५) विविध भाषांतरातील भाषांतराचे मराठीमध्ये भाषांतरातून करणे येतील.	

क्र.	अध्यासक्रम	विवरण	objectives	अध्यासक्रम	outcome
99	तृ-त-कला प्रज्ञापत्रिका	मार्गदर्शिका क्र-१		अध्यासपत्रिका क्र-१ सत्र ६ वे प्रेरणांक-३ व्याख्यान-४५	
		१) मुलाखतीचे स्वरूप वैशिष्ट्य समजून घेणे.	घटक-१ मुलाखत - वैयक्तिक विचार	१) मुलाखतीचे वैयक्तिक मांडणी	
		२) मुलाखतीत आवश्यक अक्षारे गुण शिकविणे	घटक-२ अ) ग्रंथ परीक्षण - वैयक्तिक विचार व स्वरूप	अ) ग्रंथ परीक्षण - समजून घेणे येईल.	
		३) स्पष्टी परीक्षासाठी आवडी मुलाखतकार तयार करणे.	आ) ग्रंथ परीक्षण - १) माझे विद्यापीठ - (कविता) - नारायण सुर्वे	१) स्पष्टी परीक्षेसाठी मुलाखतीचा उपयोग होईल.	
		४) प्रत्यक्ष ग्रंथांची परीक्षणे करणे.	२) बेबी (नाटक), विजय नंडुलकर	२) विविध कलाकृतींची परीक्षणे करता येतील.	
		५) वाङ्मयासंबंधीच्या निबंधाचे स्वरूप सांगून देणे.	घटक-३ वाङ्मयीन निबंध	३) स्पष्टी परीक्षासाठी निबंध लेखनाचा वापर होईल.	
		६) विविध प्रसार- माध्यमांसाठी मुलाखत लेखनाचे स्वरूप समजून घेणे.	घटक-४ प्रकल्प अहवाल	४) विविध पद्धतीने मुलाखतीचे स्वरूप आकर्षक बनावित्या येईल.	